ҚОНУНИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Дар бораи энергетика

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2000, №11, мод.504; соли 2005, №12, мод. 633; соли 2007, №6, мод. 436; №7, мод. 672; соли 2009, №9-10, мод.549; Қонуни ҶТ аз 28.06.11г., №727)

Қонуни мазкур принсипҳои асосии ташкилию ҳуқуқӣ ва тарзу усулҳои танзими фаъолияти хоҷагиро дар соҳаи энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

БОБИ 1.
ҚОИДАҲОИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мақсади Қонуни мазкур

Мақсади Қонуни мазкур аз таъмини ҳуқуқии сиёсати давлатӣ дар соҳаи энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси механизмҳои бозоргонӣ, институтсионалӣ ва иттилоотӣ ба хотири тараққиёти боэътимодии он ва ҳимояи манфиатҳои истеъмолкунандагони энергия иборат аст.

Моддаи 2. Мафҳумҳо ва истилоҳоти асосӣ

Дар ҳамин Қонун мафҳумҳои зерин истифода мешаванд:

энергетика - соҳаи иқтисодиест, ки ҷустуҷӯ, истихроҷ, истеҳсол, таҷдид, интиқол, нигаҳдорӣ, расонидан, тақсимот ва истеъмоли захираҳои энергетикӣ ва энергияро дар бар мегирад;

комплекси сезишворию энергетикӣ - маҷмеи бо ҳам алоқаманди соҳаҳои иқтисодиёт, ки дар системаҳои гидроэнергия ва гармиистеҳсолкунанда, ангишт, нафт, газистихроҷ, интиқол ва коркардкунанда, барқтаъминкунанда ва барқистифодабаранда, инчунин зерсистемаҳои минтақавӣ ва дигар объектҳои энергетикӣ, ки сарфи назар аз шакли моликият фаъолият менамоянд; (Қ ҶТ аз 16.10.09с, №556)

соҳаи энергетика - қисми таркибии энергетика, ки бо яке аз намудҳои захираҳои энергетикӣ ва энергия вобаста аст;

корхонаи энергетикӣ - ин шахси ҳуқуқиест, аз ҷумла аз субъектҳои монополияи табиӣ сарфи назар аз шаклҳои моликияташон, ки ба як ё якчанд намуди фаъолият дар энергетика машғул аст;

объекти энергетика - ин иншооти махсусест, ки барои истеҳсол, таҷдид, интиқол, нигаҳдорӣ, расонидан ва тақсимоти захираҳои энергетикӣ ва энергия таъин шудааст;

фаъолият дар энергетика, хизматрасонии энергетикӣ - ин истеҳсол, интиқол, расонидан, тақсимот, нигаҳдорӣ, коркард, таҷдид, фуреши энергия, захираҳо ва маҳсулоти энергетикӣ мебошад;

захираи энергетикӣ - ҳомили энергия, ки дар айни замон ё дар оянда метавонад мавриди истифодаи самарабахш қарор гирад. Он чунин тақсимбандӣ мешавад:

а) захираҳои энергетикии барқароршаванда - ин захираҳое мебошанд, ки ба таври табиӣ ба вуҷуд омада, доимо аз нав пайдо мешаванд (гармии офтоб, ҷараёни табиии обу ҳаво, обҳои геотермалӣ ва биомассаҳо) ва ба намудҳои дигари энергия мубаддал шуда метавонанд;

б) захираҳои аввалияи энергетикӣ - захираҳои табиӣ, ки метавонанд бевосита чун сезишворӣ истифода шаванд (нафт, гази табиӣ, ангишт) ё мавриди истеҳсоли намудҳои гуногуни энергия қарор гиранд;

в) захираҳои энергетикии дуюмдараҷа - захираҳое, ки ба шакли маҳсулоти иловагӣ дар ҷараёни истеҳсолоти асосӣ ба даст меоянд;

маҳсулоти энергетикӣ - намудҳои мухталифи сезишворӣ, маҳсулоти нафт, энергияи қувваи барқ ва гармӣ, ки аз ҳама гуна намудҳои захираҳои энергетикӣ истеҳсол мешаванд;

истеъмолкунандагон дар энергетика - ҳама шахсони воқеӣ ва юридикӣ, ки энергия ва захираҳои энергетикиро мехаранд ва бе мақсади аз нав фурехтан онҳоро истифода мебаранд;

истеҳсолкунандагон дар энергетика - шахсони воқеӣ ва юридикӣ қатъи назар аз шакли моликияташон, ки барои онҳо ҳамаи захираҳои энергетикӣ ва энергия маҳсулоти молӣ мебошанд;

сарфаҷӯии энергия - истифодаи оқилона ва кам кардани талафот дар ҷараёни истеҳсол, таҷдид, интиқол ва истеъмоли энергия мебошад;

консессия - шартнома дар бораи ба инвестори хориҷӣ тибқи шартҳои муайян муваққатан барои истифода додани объектҳои давлатӣ бо ҳуқуқи фаъолият намудан дар комплекси сезишворию энергетикӣ.

Моддаи 3. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба энергетика

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба энергетика ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз ҳамин Қонун, дигар қонунҳо, ки дар асоси ҳамин Қонун қабул гардидаанд, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, иборат мебошад.

БОБИ 2.

ТАНЗИМИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ ЭНЕРГЕТИКА

Моддаи 4. Сиёсати давлатӣ дар соҳаи энергетика

Мақсадҳои асосии давлат дар соҳаи энергетика аз инҳо иборат аст:

- таъмини боэътимод ва сифатноки эҳтиёҷоти резафзуни Ҷумҳурӣ ба захираҳо ва маҳсулоти энергетикӣ ва кафолати амнияти энергетикии кишвар;

- таъмини ҳифзи муҳити зист ва аҳолӣ аз таъсири зараровари фаъолият дар соҳаи энергетика;

- муҳайё намудани шароити зарурӣ барои пайгирона гузаштани энергетика ба муносибатҳои бозоргонӣ, ҷалб намудани сармоягузории ватанӣ ва хориҷӣ ба он, ба корхонаҳои энергетикӣ додани мустақилияти иқтисодӣ ва таъмини тараққиёти онҳо дар асоси рақобати бозоргонӣ;

- баланд бардоштани самаранокии фаъолияти комплекси сӯзишворию энергетикӣ дар асоси ҷорӣ намудани технологияҳои пешқадам, сарфаҷӯии энергия, **истифодаи манбаъҳои барқароршавандаи энергия,** кам кардани ҳароҷоти нисбии захираҳои энергетикӣ дар истеҳсоли маҳсулоти умумии миллӣ. **(ҚҶТ аз 28.06.11с., №727)**

Моддаи 5. Усулҳои танзими давлатӣ дар соҳаи энергетика

Танзими давлатӣ дар соҳаи энергетика ба воситаи таъмини ҳуқуқӣ, иҷозатдиҳӣ (литсензиякунонӣ), андозситонӣ, қарздиҳӣ, маблағгузорӣ, таъмини сиёсати сармоягузорӣ, иҷтимоӣ, илмию техникӣ ва назорати иҷроиши қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар корхонаҳои комплекси сезишворию энергетикӣ сурат мегирад.

Иҷозатномадиҳии фаъолият дар соҳаи энергетика тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» анҷом дода мешавад.

Лоиҳаҳо ва барномаҳои энергетикӣ барои сохтани объектҳои азим ба таври ҳатмӣ аз экспертизаи давлатӣ мегузаранд, ки тартиби гузаронидани онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 6. Ваколати Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар энергетика

Ваколатҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар энергетика чунинанд:

таъмини нақши асосии давлат дар тараққиёти энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон;

идораи комплекси сезишворию энергетикӣ дар асоси ҷорӣ намудани механизмҳои бозоргонии фаъолияти он;

фароҳам овардани шароит барои соҳибкории озод ва рушди ҳамаи шаклҳои моликият дар комплекси сезишворию энергетикӣ дар фазои пешрафти муносибатҳои бозоргонӣ;

мусоидат намудан ба иштироки сектори хусусӣ дар комплекси сезишворию энергетикӣ, кемак ба дастгирии рақобат дар сохтмон, барқарорсозӣ ва истифодаи корхонаҳо ва дар соҳаҳои он;

муқаррар намудани тартиби гузаронидани экспертизаи давлатии лоиҳаҳои энергетикӣ ва барномаҳои сохтмони объектҳои азими энергетикӣ;

консессия дар соҳаи энергетика;

гузаронидани сиёсати нарх ва тариф дар комплекси сезишворию энергетикӣ;

бурдани назорат оиди истифодаи захираҳои энергетикии аввалия ва барқароршаванда ва нигоҳдории онҳо;

муҳайё намудани шароити зарурӣ барои ташвиқи сармоягузорӣ дар комплекси сезишворию энергетикӣ;

қабули чораҳои фаврӣ барои таъмини истеъмолкунандагон бо захираҳои энергетикӣ ва энергия дар вазъияти буҳронӣ ва фавқулодда, дар ҳолатҳои зарурӣ ҷорӣ намудани маҳдудияти муваққатӣ дар истифодабарии онҳо;

ҳамоҳангсозии фаъолияти байналмилалӣ дар соҳаи энергетика;

тасдиқ ва назорат оиди амалӣ гаштани барномаҳо:

- тараққиёти комплекси сезишворию энергетикии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- оид ба стандартизатсиякунонӣ, амният ва ҳимояи истеъмолкунандагон, ҳифзи муҳити зист аз таъсири манфии фаъолият дар соҳаи комплекси сезишворию энергетикӣ;

- оид ба ғайриинҳисорӣ ва реструктризатсия-кунонии корхонаҳои соҳаҳои комплекси сезишворию энергетикӣ;

- оиди сарфаҷеии энергия;

иҷрои дигар ваколатҳое, ки дар ҳамин Қонун ва дигар қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудаанд.

Моддаи 7. Ваколатҳои мақомотҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи энергетика

Мақомоти ваколатдори давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи энергетика (минбаъд-мақомоти ваколатдор) аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Низомномаи мақомоти ваколатдор ва сохтори онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

Ваколатҳои мақомоти ваколатдор инҳо мебошанд:

татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи энергетика;

ба нақшагирӣ ва пешбинии самти талабот ва пешниҳодот ба ҳамаи намудҳои захираҳои энергетикӣ ва энергия барои ба ҳисоб гирифтан ва минбаъд даровардани тайиирот ба барномаҳои амал;

гузаронидани баҳодиҳӣ ба талаботи инвеститсионӣ ва муайян намудани манбаъҳои эътимодноки маблағгузорӣ ва сармоя;

омезиши фаъолияти корхонаҳои энергетикӣ бо мақсади мунтазам гузаштани онҳо ба муносибатҳои бозоргонӣ;

мусоидат барои дохилшавии мунтазами инвеститсияҳои хусусӣ ба комплекси сезишворию энергетикӣ ва зиёдшавии захираҳои энергетикии маҳаллию алтернативӣ **ва барқароршаванда** аз ҷумла тавассути танзими идоракунӣ, соҳибии захираҳои дуюмдараҷа ва маҳсулоти энергетикӣ дар сатҳи истеъмолкунандаи ниҳоӣ; **(ҚҶТ аз 28.06.11с., №727)**

мусоидат ба тараққиёти рақобат, таъмини имкониятҳои баробар ва шароит барои фаъолияти корхонаҳои энергетикии шаклҳои мухталифи моликият;

амалӣ намудани назорат оид ба риояи шарту талаботи иҷозатномавӣ

таҳия ва татбиқи барномаҳо:

- оид ба тараққиёти комплекси сезишворию энергетикӣ;
- оид ба стандартизатсиякунонӣ, бехатарӣ ва ҳимояи истеъмолкунандагон, ҳифзи муҳити зист аз таъсири манфии фаъолият дар соҳаҳои комплекси сезишворию энергетикӣ;
- оид ба сарфаҷеии энергия;
- **оид ба истифодабарии манбаъҳои барқароршавандан энергия; (ҚҶТ аз 28.06.11с., №727**
- амалӣ намудани дигар ваколатҳое, ки қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд.

Моддаи 8. Комиссияи машваратии байниидоравӣ оид ба энергетика **(Хориҷ карда шуд, тибқи Қ ҶТ аз 16.10.09с, №556).**

Моддаи 9. Ваколатҳои мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар комплекси сезишворию энергетикӣ

Ваколатҳои мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар комплекси сезишворию энергетикӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мегарданд.

БОБИ 3.
ХУСУСИЯТҲОИ ФАЪОЛИЯТ ДАР ЭНЕРГЕТИКА

Моддаи 10. Идоракунии корхонаҳои энергетикӣ

Ба корхонаҳои комплекси сезишворию энергетикӣ дар идоракунии фаъолияти хоҷагию истеҳсолӣ мустақилият дода мешавад.

Ҳама намуди фаъолияти корхонаҳои комплекси сезишворию энергетикӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба энергетика анҷом дода мешавад.

Моддаи 11. Ҳимояи ҳуқуқҳои моликияти корхонаҳои энергетикӣ

Корхонаҳои энергетикӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд дар асоси гуногуншаклии моликият (давлатӣ, хусусӣ, саҳомӣ, омехта ва муштарак) таъсис ёбанд ва амал кунанд.

Моликони корхонаҳои энергетикӣ дар назди Қонун баробаранд ва аз ҳимояи баробари Конститутсия ва қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бархурдоранд.

Давлат ба табъизи (дискриминатсияи) корхонаҳои энергетикӣ, сарфи назар аз шакли моликияташон роҳ намедиҳад.

Моддаи 12. Ҳимояи манфиатҳои истеъмолкунандагони энергия

Манфиатҳои истеъмолкунандагони энергия тибқи қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳифз карда мешаванд.

Моддаи 13. Масъалаҳои маблағгузорӣ дар энергетика

Дар соҳаи энергетика маблағгузорӣ метавонад аз ҳисоби манбаъҳои давлатӣ, хусусӣ ва хориҷӣ таъмин гардад.

Моддаи 14. Сармоягузории ватанӣ ва хориҷӣ дар энергетика

Ҷалб намудани сармояи хориҷӣ дар энергетика мутобиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ мегардад. **Захираҳои энергетикӣ ба сармоягузорони ватанӣ ва хориҷӣ ба истифодаи мӯҳлатнок, тибқи шартномаҳои тарафайн дода мешаванд. (Қ ҶТ аз 16.10.09с, №556)**

Барои сармоягузории **ватанӣ ва** хориҷӣ дар энергетика тибқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон имтиёзҳои андоз ва дигар имтиёзҳо муқаррар шуда метавонанд. **(Қ ҶТ аз 16.10.09с, №556).**

Моддаи 15. Нархгузорӣ дар соҳаи энергетика

Нархҳо ва тарифҳо ба маҳсулот ва хизматрасонии энергетикӣ ба таври озод (шартномавӣ) мукаррар мешаванд, ба истиснои ҳолатҳое, ки дар қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудаанд.

Бо мақсади ҳавасмандгардонӣ ва дастгирии сармоягузорони ватанӣ ва хориҷӣ, ҳангоми азхудкунӣ ва истифодабарии захираҳои электроэнергетикӣ, харидории электронергияи зиёдатӣ, мақомоти ваколатдор оид ба танзими фаъолияти субъектҳои монополияҳои табиӣ метавонанд нархҳо ва тарифҳои дигарро муқаррар намоянд. (Қ ҶТ аз 16.10.09с, №556).

Моддаи 16. Консессияҳо дар энергетика

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон стансияҳои барқӣ ва гармӣ, шабакаҳои магистралӣ ва тақсимкунандаи қувваи барқ, ва иншооти хизматрасони онҳо, хатҳои интиқоли нафту газ, корхонаҳои хоҷагии таъминкунандаи гази табиӣ ва моеъ, объектҳои нафту газ, майдонҳои перспективии дорои нафту газро ба консессия дода метавонад.

Додани консессия ба инвесторони хориҷӣ барои кашф, истихроҷ ва истифодаи захираҳои энергетикӣ ва пешбурди дигар фаъолият дар комплекси сезишворию энергетикӣ дар асоси шартномаҳои консессионӣ сурат мегирад.

Моддаи 17. Истифодаи замин дар энергетика

Истифодаи заминро дар энергетика Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунанд.

Моддаи 18. Корхонаҳои давлатии энергетика

Корхонаҳои давлатии энергетикӣ фаъолияти худро дар асоси тиҷорат ба сифати воҳидҳои мустақили хоҷагӣ, бо усули бастани шартнома бо мақомоти ваколатдор анҷом медиҳанд. Чунин шартномаҳо нисбат ба корхонаи давлатии комплекси сезишворию энергетикӣ пешбинӣ менамоянд:

- мақоми зарурии корпоративӣ ва тиҷоратии он;
- нақша-ҷадвали корҳои тиҷоратикунонии он;
- дараҷаи мустақилияти молиявӣ ва идоракунии он;
- стандартҳо ва меъёрҳои кор ва тобеияти роҳбарияти он;
- усул ва тартиби таҳияи сохтори ҳисоботдиҳии он, аз ҷумла ҳисоботдиҳии алоҳида барои воҳидҳои мухталифи амалкунандаи он, муайян намудани арзиши амвол ва ҳиссаҷудокунӣ барои хердашавии он;
- муайян кардани кор ва хизматрасонӣ, ки барои эҳтиёҷоти давлат иҷро мешаванд ва арзиши онҳо;
- нишондиҳандаҳои нақшавии солонаи молиявӣ ва истеҳсолӣ.

БОБИ 4.
НАЗОРАТИ ДАВЛАТИИ ЭНЕРГЕТИКӢ ВА МАСЪУЛИЯТ БАРОИ ҚОНУНВАЙРОНКУНӢ ДАР СОҲАИ ЭНЕРГЕТИКА

Моддаи 19. Назорати давлатии энергетикӣ

Барои таъмини назорат аз тарафи шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ риоя шудани стандартҳои муқарраргардида, меъёрҳо ва қоидаҳо дар ҷараёни истеҳсол, интиқол, таҷдид, нигаҳдорӣ, истеъмоли захираҳо ва маҳсулоти энергетикӣ, дар истифодаи объектҳо, иншоот, таҷҳизот дар энергетика мувофиқи тартиби муайяншудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон назорати давлатии энергетикӣ ташкил мешавад.

Назорати давлатии энергетикӣ аз тарафи мақомоти махсусгардонидашудаи давлатӣ гузаронида мешавад.

Моддаи 20. Масъулият барои қонунвайронкунӣ дар соҳаи энергетика

Барои қонунвайронкунӣ дар соҳаи энергетика шахсони гунаҳкор тибқи талаботи муайяншудаи қонунҳо масъуланд.

Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон **Э. РАҲМОНОВ**
ш. Душанбе, 29 ноябри соли 2000,
№ 33

ҚАРОРИ МАҶЛИСИ НАМОЯНДАГОНИ МАҶЛИСИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Оиди қабул кардани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи энергетика» ва мавриди амал қарор додани он

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2000, №11, мод. 504)

Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон **қарор мекунад:**

1. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи энергетика» қабул карда шавад.
2. Қонуни мазкур пас аз интишори расмиаш марвиди амал қарор дода шавад.
3. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хусуси ба Қонуни мазкур мутобиқ гардонидани қонунгузории ҷорӣ таклифҳо пешниҳод намояд ва қарорҳои худро бо Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи энергетика» мутобиқ гардонад.

Раиси Маҷлиси намояндагони
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон **С. ХАЙРУЛЛОЕВ**
ш. Душанбе, 4 ноябри соли 2000,
№143

ҚАРОРИ МАҶЛИСИ МИЛЛИИ МАҶЛИСИ ОЛИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Оиди Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи энергетика»

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, соли 2000, №11, мод.506)

Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистонро «Дар бораи энергетика» баррасӣ намуда **қарор мекунад:**

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи энергетика» ҷонибдорӣ карда шавад.

Раиси Маҷлиси миллии
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон **М. УБАЙДУЛЛОЕВ**
ш. Душанбе, 10 ноябри соли 2000,
№123